

۱۴

مجموعه نشست‌های
شناخت و نقد سلفیه

جریان‌شناسی

گروه‌های سلفی و تکفیری

حجت الاسلام والمسلمین عبدالله علی بخشی

مركز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

فهرست

۳	سخن روز
۹	جریان شناسی گروه های سلفی و تکفیری
۹	مقدمه
۱۱	گرایش سلفیت
۱۲	زمینه های شکل گیری سلفیت
۱۲	مفهوم شناسی سلفیت
۱۳	انواع جریان ها و گرایش های سلفی
۱۳	الف) سلفیت تبلیغی (وهایت)
۱۴	ویژگی های فکری و اعتقادی وهایت
۱۵	ب) سلفیت دیوبندی
۱۶	۱. جماعة التبلیغ
۱۷	۲. طالبان
۱۸	۳. سپاه صحابه
۱۸	۴. لشکر جهنگوی
۱۹	۵. جیش محمد
۱۹	۶. لشکر طیبه

- ج) سلفیت اخوانی ۲۰
- ویژگی‌های فکری، سیاسی و اعتقادی سلفیون اخوانی ۲۱
- د) سلفیت جهادی ۲۲
۱. گروه جماعت المسلمین (جماعة التكفير والهجرة) ۲۴
۲. سازمان آزادی‌بخش اسلامی ۲۴
۳. سازمان الجهاد ۲۴
- ه) سلفیت تکفیری ۳۲
- ورود القاعده به عراق ۳۳
- حگونگی شکل‌گیری گروه‌های تفکیری ۳۴
- شکل‌گیری گروه تکفیری دولت اسلامی عراق (داع) ۳۶
- محارب ابوبکر البغدادی ۳۸
- جنگ داخلی سوریه و ظهور داعش ۳۹
- شکل‌گیری گروه النصرة لاهل الشام ۴۰
- بروز اختلاف بین جبهه‌نصرت و دولت اسلامی و شکل‌گیری داعش ۴۰
- تصرف موصل و پیامدهای آن ۴۳
- اعلان دولت اسلامی (دا) ۴۳
- جمع‌بندی ۴۴

سخن مرکز

الحمد لله رب العالمين
و صلى على محمد و آله الطاهرين

سلفیه فرقه‌ای است انحرافی که طریقه تفکر و عمل برخی از صحابه، تابعان و تابعان آنان را حجت شمرده و برای زندگی در عصر حاضر قلمداد می‌کند. پیروان این عقیده با خروج از موازین فقه مذاهب چهارگانه اهل سنت، و باز کردن راه اجتهاد بر اساس فهم خود از عمل صحابه، باب پیدایش برخی فتاوی افراطی نارسط و سلیقه‌ای را گشوده‌اند. آغاز این تفکر از سده چهارم هجری قمری است اما بعدها توسط ابن تیمیه و شاگردانش مدون شد و نهایتاً با محمد بن عبدالوهاب و از طریق حاکمان آل سعود در دوران معاصر تجدید حیات یافت.

تکفیری عنوانی است که به فرد یا جریانی اطلاق می‌شود که برخاسته از قرائت‌های مختلف سلفی وهابی است. این تفکر، مسلمانان را به صرف هم عقیده نبودن با آنان و برخلاف معیارهای

شرعی شناخته شده، به کفر و خروج از دین متهم می‌کنند. کافر خواندن مسلمانان و پیروان مذاهب اسلامی پیامدها و آثار عملی فراوانی در جوامع اسلامی داشته، چنان‌که فتاوی تکفیری منشأ بسیاری از اقدامات تروریستی در پاکستان، عراق، سوریه، افغانستان، مصر، آفریقا و اروپا شده است.

شیعه‌شناسی گروه‌های مختلف سلفی (وهابی) اعم از جهادی و تکفیری به رغم همه اختلاف نظرهای درونی‌شان درباره مسائل دیگر سکلی یکسان و مشابه دارد و متأثر از آثار ابن تیمیه و شاگردش ابن قیم است.

یکی از مهم‌ترین دلایلی که آنان در توجیه تکفیر شیعیان ارائه داده‌اند، ادعای «بر غیر» استناد شیعه به تحریف قرآن است. یهودی قلمداد کردن عقاید شیعه، اتهام ناروای دیگری است که از سوی سلفی‌ها مکرر بیان می‌شود. این اتهامات ناجوانمردانه در حالی متوجه شیعیان می‌شود که علمای بزرگ شیعه چون شیخ صدوق (ره) تا روزگار معاصر (همانند امام خمینی (ره)) همگی بر تحریف ناپذیری و صیانت قرآن از تحریف تأکید کرده‌اند. از طرفی دیگر، تنها کشوری که تمام قد در مقابل ظلم و ستم صهیونیسم جهانی و منافع نامشروع آنان ایستاده و از منافع مسلمانان و ملت مظلوم فلسطین دفاع می‌کند ایران اسلامی و حکومت شیعی است. در حالی که بزرگان سلفی معاصر حتی از محکوم کردن تجاوزات صهیونیسم در قالب یک بیانیه نیز اجتناب نموده‌اند.

سلفیه در طول تاریخ همواره فرقه‌ای حاشیه‌ای در کنار مذاهب اصلی چهارگانه برادران اهل سنت بوده است.

خاستگاه آنان هر چند مذهب حنبلی است، اما خود اهل اجتهادند و از صورت سنتی آن خارج شده‌اند. سیاست رسمی عربستان سعودی مبتنی بر تصفیه متون اهل سنت از هر مطلبی که خارج از اعتقادات سلفی است، و تربیت دانشجو و استاد بر پایه متون جدید با هدف تبدیل سلفیه به جریان اصلی اعتقادی اهل سنت شکل گرفته است. این سیاست که از حدود نیم قرن گذشته شروع شده موجب بزرگترین جابجایی جمعیتی استاد و دانشجو در جهان اسلام جهت تعلیم و تربیت آنان با افکار تکفیری و سلفی و کوششی هدفمند برای تغییر عقاید اسلامی در سطح جهان اسلام می‌باشد که نه تنها خطری برای تشیع، بلکه خطری بزرگ برای جهان اسلام است. عموم نمایانگر اهل سنت پیرو سلفیه و هابی نیستند و خود مورد حمله و طعنه و هابیار هستند و آنان که به ادبیات سلفیه آشنایی دارند، سنت ردیه نویسی سلفی را به عقاید دیگر مسلمانان را به خوبی می‌شناسند.

شیخ محی الدین عقیفی - رئیس مرکز تحقیقات اسلامی الأزهر - در گفت و گو با یکی از پایگاه‌های خبری مصر اظهار می‌دارد: «هیچ مسلمانی نمی‌تواند از تیر تکفیر سالم بماند - آن سالم به در برد، چون آنها همه گروه‌های اسلامی را تکفیر می‌کند و غیر خود را اهل بدعت می‌دانند در حالی که خود آنها بیشترین بدعت را تأسیس کردند».

پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی به رهبری حضرت امام خمینی (ره) و استقرار نظام جمهوری اسلامی در ایران و صدور پیام استقلال و آزادی و ظلم و استکبارستیزی به سایر کشورهای

مسلمان و پیدایش بیداری اسلامی در آنها، صهیونیسم و استکبار جهانی به سرکردگی آمریکا که منافع خویش را در خطر می‌دید و اسرائیل غاصب و جنایتکار که نقشه‌ها و خیال‌پردازی‌های توسعه سرزمینی از نیل تا فرات را نقش بر آب یافت، برای جلوگیری از تشکیل حکومت‌های مردمی و اسلامی و تضمین چپاول منافع مسلمین با عملیاتی کردن شعار استعماری «تفرقه انداز و حکومت کن» تفرقه بین مسلمانان را در دستور کار خویش قرار داد.

در همین راستا با کمک حاکمان خودکامه سعودی و عالمان درباری آن دیار گروه‌های تکفیری را ساماندهی و به نام خلافت اسلامی با تکیه بر جنایت و ترور و بمب‌گذاری و وحشی‌گری دست به اسلام‌هراسی زده و علاوه بر مشوه نشان دادن چهره اسلام، مسلمانان را در کشورهای اسلامی به جان هم انداخته و با بی‌رحمی تمام با قتل و کشتار مسلمانان و تخریب زیرساخت‌ها، برخی از کشورهای اسلامی را به ویرانه‌ای تبدیل کرد.

مقابله با این مصیبت بزرگ و خطر عظیم برای همه مسلمین، به ویژه حوزه‌های علمیه و علمای جهان اسلام واجب و واضح است. مقابله اصلی با افکار منحط تکفیر مقابل فرهنگ است، از این‌رو، راهکارهای سیاسی و نظامی و لو لازم و مؤثر است، ولی بدون مبارزه فرهنگی و تبیین ماهیت جعلی و ساختگی و خارج از اسلام فرقه تکفیر برای مسلمانان و مردم جهان، نتیجه مطلوب حاصل نخواهد شد.

مرجع ژرف‌اندیش و زمان‌شناس مرحوم آیت‌الله العظمی فاضل لنکرانی رحمته‌الله با احساس خطر نسبت به افکار شوم و هابیت، دستور

تأسیس مرکزی تخصصی جهت مقابله با چنین تفکراتی را صادر فرمودند؛ پیرو منویات ایشان از سال ۱۳۸۳ این مرکز تأسیس و به تربیت دانش پژوهانی برای مقابله با توطئه‌های وهابی آمریکایی و تألیف کتاب‌های ارزشمندی چون رویکرد عقلانی بر باورهای وهابیت در سه جلد و وهابیت عامل تفرقه مسلمانان و کتاب سلفیان در گذر تاریخ را به زبان‌های عربی، فارسی، اردو و پراکنش‌های وسیع چاپ و منتشر نموده است.

در همین راستا و جهت انجام این وظیفه دینی، مرکز تخصصی انمه اطهار تحت اشراف مرکز فقهی انمه اطهار اقدام به شناسایی و رصد و زمره جدیدترین وقایع و راهبردهای دشمنان وحدت اسلامی نمود و جهت شناساندن ماهیت جعلی گروه‌های تکفیری و تبیین افکار و عقاید تحرافی‌شان با استفاده از ظرفیت بالایی حوزه علمیه و استفاده از اساتید مبرز اقدام به برگزاری سلسله نشست‌های علمی پژوهشی شناخت و نقد سلفیه نموده است. سلسله نشست‌های حاضر سون دوره انتشار نشست‌های شناخت و نقد سلفیه است. امید است که این اقدام مایه آگاهی بخشی جامعه و جوانان و مورد قبول خداوند تعالی و ذخیره قبر و قیامت‌مان باشد.

در خاتمه از عنایات ویژه و راهنمایی‌ها و تشویق و حمایت‌های مادی و معنوی ریاست محترم مؤسسه جهانی فقه انمه اطهار، حضرت آیت‌الله آقای حاج شیخ محمد جواد فاضل لنکرانی (دامت برکاته) نسبت به فعالیت‌های مرکز تخصصی انمه اطهار نهایت تقدیر و سپاسگزاری را دارم.

همچنین از همه همکاران، به ویژه معاونین محترم آموزش و پژوهش حجج اسلام اسدالله رنیزی و علیرضا بهرامی که توفیقات این مرکز نتیجه زحمات و اخلاص آنان است تشکر می‌نمایم.

خداوند ا روح ملکوتی بنیان‌گذار جمهوری اسلامی و منادی وحدت مسلمین حضرت امام خمینی علیه السلام و همچنین روح بلند مرجع وارسته جهان تشیع و بنیان‌گذار مرکز عظیم فقهی ائمه اطهار علیهم السلام حضرت آیت‌الله العظمی حاج شیخ محمد فاضل زکرائی رحمته الله را با اولیائشان محشور فرما.

با امید به برپایی حق بر باطل و وحدت همه مسلمین تحت پرچمی واحد

مدیر مرکز تخصصی ائمه اطهار علیهم السلام

حسین حبیبی‌تبار